

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 227/03-35

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 10. marca 2004 v senáte zloženom z predsedu Daniela Švábyho a zo sudcov Lajosa Mészároša a Štefana Ogurčáka prerokoval prijatú sťažnosť M. Š., bytom K. a I. Š., bytom K., zastúpených advokátkou JUDr. I. R., Advokátska kancelária, K., vo veci porušenia ich základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prerokovanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 29 C 239/99 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 29 C 239/99 porušil právo M. Š. a I. Š., aby sa ich vec prerokovala bez zbytočných prieťahov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a ich právo na prerokovanie vecí v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Okresnému súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 29 C 239/99 p r i k a z u j e konať vo veci bez zbytočných priet'ahov.

3. M. Š. a I. Š. p r i z n á v a každému zvlášť primerané finančné zadost'učinenie v sume 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Košice II povinný im vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. M. Š. a I. Š. p r i z n á v a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 21 970 Sk (slovom dvadsaťjedentisícdeväťstosedemdesiat slovenských korún), ktorú je Okresný súd Košice II povinný vyplatiť ich advokátke JUDr. I. R., Advokátska kancelária, K., na jej účet do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením zo 17. decembra 2003 č. k. I. ÚS 227/03-13 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť M. Š., bytom K., a I. Š., bytom K. (ďalej len „sťažovatelia“), zastúpených advokátkou JUDr. I. R., Advokátska kancelária, K., ktorou namietajú porušenie ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prerokovanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 29 C 239/99.

2. V sťažnosti sťažovatelia uviedli, že 26. mája 1999 podali okresnému súdu žalobu o vypratanie bytu. Toto konanie, ktoré bolo vedené pod sp. zn. 29 C 239/99, je na okresnom súde stále bez rozhodnutia vo veci samej.

3. Sťažovatelia okrem vyslovenia porušenia ich práv podľa označených článkov ústavy a Dohovoru a prikázania okresnému súdu vo veci konať „bez priet'ahov“ žiadali priznať primerané finančné zadost'učinenie pre každého z nich po 50 000 Sk, pretože „doba, ktorá uplynula od podania návrhu až doposiaľ, (...) je neprimerane dlhá a ničím neospravedlniteľná a spôsobil ju odporca svojou nečinnosťou“. Dôsledkom postupu okresného súdu je (...) „pocit márnosti snahy dovolať sa spravodlivosti, ktorý sťažovatelia nezvratne nadobudli (...)“. Vo vzťahu k výške finančného zadost'učinenia sťažovatelia ďalej uviedli, „že sa jej domáhajú s prihliadnutím na skutočnosť, že súd v obidvoch konaniach - 29 C 239/99 a 20 C 1287/99 prejednáva nároky, ktoré vyplývajú z kúpnej zmluvy zo dňa 5. 5. 1999 uzatvorenej medzi nimi a predávajúcimi a týkajúce sa bytu, ktorý je vlastníctvom sťažovateľov už takmer 5 rokov. Byt, ktorý je predmetom týchto konaní je jediným bytom sťažovateľov, ktorí sú manželmi, rodičmi mal. dieťaťa. Sťažovatelia sa obrátili na súd v odôvodnenom presvedčení, že takýto postup je jediný správny a legálny a je možné sa ním domôcť ochrany svojho práva. Po uvedenej dobe však sťažovatelia nadobudli hlboké presvedčenie, že postup odporcu umožňuje iným účastníkom občianskoprávných vzťahov, ktorí porušujú svoje povinnosti z týchto vzťahov vyplývajúcich, nerešpektovať vlastnícke právo sťažovateľov. Sťažovatelia uplatnili, teda uprednostnili, legálny spôsob ochrany svojich práv pred inými, ktoré ako sú teraz presvedčení, by im efektívnejšie zabezpečili to, aby byt, ktorý je ich vlastníctvom, mohli aj užívať. Podľa názoru sťažovateľov je nenapraviteľnou ujmom, že takúto zmenu ich vnímania miesta a úlohy súdov spôsobil práve taký orgán, ktorého ústavnou úlohou je ochrana zákonnosti“.

Sťažovatelia zároveň žiadali, aby ústavný súd uložil okresnému súdu zaplatiť ich právnej zástupkyňi trovy právneho zastúpenia každému zo sťažovateľov „vo výške 10.632,- Sk“ (spolu 21 264 Sk).

4. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci 28. januára 2004 písomne vyjadril predseda okresného súdu JUDr. V. K. V odpovedi na toto stanovisko sa 9. februára 2004 vyjadrila aj právna zástupkyňa sťažovateľov.

5. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia práva podľa označených článkov ústavy a Dohovoru. Jej prerokovanie na ústavnom pojednávaní - vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou základného práva - ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných pre meritórne rozhodnutie vo veci (napr. I. ÚS 157/02).

II.

Na základe spisu okresného súdu sp. zn. 29 C 239/99 a písomných vyjadrení účastníkov konania ústavný súd zistil nasledovný relevantný priebeh a stav tohto konania:

1. Dňa 26. mája 1999 bola okresnému súdu doručená žaloba sťažovateľov o vypratanie bytu proti žalovaným L. B. (ďalej aj „žalovaný č. 1“) a jeho manželke J. (ďalej aj „žalovaná č. 2“), obaja bytom v K., (predmetný byt nadobudli sťažovatelia od žalovaných kúpnu zmluvou z 5. mája 1999 a ich bezpodielové vlastníctvo bolo vložené do katastra nehnuteľností Okresného úradu Košice II a zapísané na liste vlastníctva č. 14824).

Okresný súd 21. júna 1999 vytýčil termín pojednávania na 23. november 1999.

Na výzvu okresného súdu zo 14. októbra 1999 sa žalovaní vyjadrili k žalobe 25. któbra 1999 a súčasne oznámili, že 20. októbra 1999 podali na okresnom súde návrh na vyslovenie neplatnosti vyššie uvedenej kúpnej zmluvy uzatvorenej so sťažovateľmi.

Vyjadrenie žalovaných k žalobe bolo 15. novembra 1999 doručené sťažovateľom, ktorí k nemu zaujali stanovisko 16. novembra 1999.

Pre chorobu zákonnej sudkyne bol vytýčený termín pojednávania 16. novembra 1999 zrušený.

Dňa 7. januára 2000 bol daný pokyn pre kanceláriu, aby zistila spisovú značku konania o návrhu z 20. októbra 1999 na vyslovenie neplatnosti kúpnej zmluvy (podľa úradného záznamu z uvedeného dňa je vec vedená pod sp. zn. 20 C 1287/99).

Podľa úradného záznamu zo 16. februára 2000 vo veci sp. zn. 20 1287/99 bol vytýčený termín pojednávania na 28. február 2000.

Predvolaním z 29. marca 2000 vytýčil okresný súd pojednávanie na 16. jún 2000. Na tomto pojednávaní (za prítomnosti sťažovateľov a ich právnej zástupkyne) bolo konanie vo veci sp. zn. 29 C 239/99 prerušené až do právoplatného skončenia konania vo veci sp. zn. 20 C 1287/99 (uznesenie o prerušení konania nadobudlo právoplatnosť 24. augusta 2000).

Rozsudkom okresného súdu č. k. 20 C 1287/99-80 z 12. marca 2001 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Košiciach č. k. 16 Co 539/01-104 z 25. januára 2002 bol návrh manželov B. na vyslovenie neplatnosti kúpnej zmluvy zamietnutý. Rozsudok nadobudol právoplatnosť 24. apríla 2002.

Sťažovatelia 2. mája 2002 oznámili okresnému súdu, že vec sp. zn. 20 C 1287/99 je už právoplatne skončená, a žiadali vytýčiť termín pojednávania.

Pokynmi pre kanceláriu z 3. júna 2002 a 26. júna 2002 žiadal zákonný sudca pripojiť spis sp. zn. 20 C 1287/99.

Podľa úradného záznamu z 28. augusta 2002 požadovaný spis je u JUDr. S., ktorý bude na dovolenke do 2. septembra 2002.

Sťažovatelia listom zo 17. septembra 2002 a z 30. októbra 2002 žiadali vytýčiť termín pojednávania.

Okresný súd 12. decembra 2002 predvolal účastníkov na pojednávanie v termíne 8. apríl 2003.

Pre chorobu zákonnej sudkyne bolo pojednávanie stanovené na 8. apríl 2002 odročené na neurčito (pojednávania sa zúčastnili sťažovatelia a ich právna zástupkyňa).

Sťažovatelia 23. apríla 2003 žiadali prešetriť príčinu neúčasti žalovanej č. 2 na pojednávaní a proti žalovanému č. 1 navrhli použiť poriadkové opatrenie.

Zákonná sudkyňa pokynom z 30. júla 2003 uložila súdnej kancelárii vyzvať žalovanú č. 2, aby predložila dôkazy o svojich zdravotných ťažkostiach.

Sťažovatelia 16. septembra 2003 opätovne žiadali vytýčiť termín pojednávania.

Zákonná sudkyňa listom z 30. septembra 2003 oznámila právnej zástupkyňi sťažovateľov, že z dôvodu skončenia „aktívnej sudcovskej činnosti“ už nevytýčila termín pojednávania.

Žalovaná č. 2 predložila 13. októbra 2003 okresnému súdu doklad o svojej práceneschopnosti v trvaní od 9. októbra 2002 do 10. septembra 2003.

Okresný súd 12. januára 2004 vytýčil termín pojednávania na 22. marec 2004.

Okresný súd 22. januára 2004 oznámil účastníkom konania, že vec sp. zn. 29 C 239/99 bola pridelená sudkyňi JUDr. J. M.

Súdny spis sp. zn. 29 C 239/99 bol od 3. februára 2004 do 11. februára 2004 na ústavnom súde.

K sťažnosti bola pripojená odpoveď predsedu okresného súdu sp. zn. Spr 2313/03 z 3. februára 2003 na sťažnosť sťažovateľky č. 2 z 24. januára 2003 na prietahy v konaní vo veci sp. zn. 29 C 239/99, v ktorej odôvodňoval doterajší priebeh konania „enormnou zaťaženosťou a vysokým počtom nevybavených vecí v súdnych oddeleniach sudcov tunajšieho súdu (...)“.

III.

1. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 29 C 239/99 došlo k porušeniu práva sťažovateľov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec (...) prerokovala bez zbytočných prietahov (...)“, resp. v čl. 6 ods. 1 Dohovoru, podľa ktorého „Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola (...) v primeranej lehote prejednaná (...) súdom (...), ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch (...)“.

2. Predseda okresného súdu k tomu vo svojom vyjadrení z 28. januára 2004 okrem prehľadu úkonov v konaní uviedol, že zákonná sudkyňa (...) „dňa 3. 11. 2003 nastúpila na materskú dovolenku. V dôsledku uvedeného boli všetky veci z jej súdneho oddelenia dňa 11. 11. 2003 rozdelené medzi všetkých sudcov rozhodujúcich v uvedenej agende a dňa 1. 12. 2003 pridelené v súlade s Rozvrhom práce tunajšieho súdu pre príslušný kalendárny rok do súdneho oddelenia sudkyne JUDr. J. M.

Napriek tomu, že táto sudkyňa prevzala všetky veci zo súdneho oddelenia JUDr. K., s ktorými sa musela postupne oboznamovať a celkom je v jej súdnom oddelení 722

nevybavených vecí, dňa 12. 1. 2004 určila v danej veci termín pojednávania na deň 22. 3. 2004.

Súd teda v danej veci nebol a nie je nečinný a primerane k objektívnym možnostiam, ktoré na tunajšom súde existujú, vytyčoval vo veci pojednávania. Práceschopnosť konajúcej sudkyne nemožno podľa môjho názoru považovať za takú skutočnosť, ktorá by mohla byť hodnotená ako priedaň v konaní zavinený súdom. (...).

Pokiaľ ide o namietané nepokračovanie v konaní bezprostredne po odpadnutí prekážky, pre ktorú bolo konanie prerušené, považujem za potrebné uviesť, že aj keď sťažovatelia, resp. ich zástupkyňa súdu oznámili, že dôvod prerušenia konania pominul, konajúca sudkyňa si nimi tvrdenú skutočnosť potrebovala overiť práve pripojením predmetného spisu (sťažovatelia nepredložili na preukázanie svojho tvrdenia právoplatný rozsudok) a navyše sa potrebovala oboznámiť s obsahom tohto spisu. (...). Pripojenie daného spisu bolo preto pre pokračovanie v konaní nevyhnuté.

Vzhľadom na vyššie uvádzané skutočnosti považujem sťažovateľmi požadované finančné zadosťučinenie za neprimerane vysoké“.

3. Sťažovatelia prostredníctvom svojej právnej zástupkyne v reakcii z 9. februára 2004 na toto vyjadrenie okresného súdu uviedli, že „Vyjadrenie neobsahuje žiadne skutočnosti, ktoré by boli spôsobilé spochybniť tvrdenie sťažovateľov o tom, že odporca vo veci sp. zn. 29 C 239/1999 koná neprimerane dlho a so zbytočnými priedaňmi. Ako už sťažovatelia v sťažnosti uviedli, domáhajú sa vyslovenia neprimeranosti dĺžky konania a existencie zbytočných priedaňov v predmetnom konaní v období od 24. 4. 2002 až doposiaľ. (...).

Sťažovatelia trvajú na názore, že pre nich, ako účastníkov konania, nie je podstatné (...), ale to, či skutočný priebeh konania je taký, aby priniesol výsledok, ktorý sťažovatelia ako účastníci konania od postupu súdu legitímne očakávajú, teda, odstránenie stavu právnej neistoty právoplatným rozhodnutím veci. Toto ich presvedčenie ich núti zotrvávať na stanovisku, že aj v čase od podania návrhu až do 13. 6. 2000 odporca mohol a mal v konaní postupovať efektívnejšie, teda aj rýchlejšie. Zásadné výhrady však majú sťažovatelia predovšetkým k tej časti vyjadrenia odporcu, v ktorej sa snaží zbaviť zodpovednosti za neprimeranú dĺžku konania v období do (pozn. zrejme od) 24. 4. 2002 až dosiaľ.

Sťažovatelia sa domnievajú, že postoj odporcu možno zhrnúť tak, že súd nenesie zodpovednosť za to, že od 24. 4. 2002 až doposiaľ nevykonal jediný efektívny úkon, nie je možné pričítať na ťarchu súdu. V prospech tohto stanoviska argumentuje odporca konštatovaním, že od 24. 4. 2002 (resp. od 15. 4. 2002, kedy sťažovatelia oznámili skutočnosť, že odvolací súd potvrdil rozsudok súdu I. stupňa) až do septembra 2002, nebolo možné vec pojednávajúcou sudkyňou zistiť zo spisu toho istého súdu, či konanie 20 C 1287/99 je právoplatne skončené. Pri tomto spôsobe argumentácie môžu sťažovatelia zostať len pri konštatovaní obsiahnutom v sťažnosti, že takáto situácia vypovedá len o spôsobe organizácie práce súdu a v žiadnom prípade nemôže byť relevantným dôvodom na ospravedlnenie dĺžky konania. Sťažovatelia považujú nekonanie súdu z dôvodov uvedených vo vyjadrení odporcu za zbytočné prietahy spôsobené výlučne postupom súdu, bez toho, aby sa čo i len nepriamo na nich podieľali účastníci konania, či už sťažovatelia alebo odporcovia v predmetnom konaní. (...).

Sťažovatelia nepovažujú za potrebné reagovať na argumenty odporcu na porovnanie práceneschopnosti ktoréhokoľvek sudcu, ako k argumentu, ktorým sa chce odporca vyvinieť zo zodpovednosti za prietahy s práceneschopnosťou na strane účastníkov konania. Nie je predmetom, zmyslom ani cieľom sťažnosti sťažovateľov posudzovať alebo hodnotiť dĺžku práceneschopnosti, jej dôvody a opodstatnenosť zo strany konajúcej sudkyne. Sťažnosť totiž nesmeruje voči vo veci konajúcej sudkyňi, ale voči súdu - orgánu, ktorý svojím postupom v občiansko-súdnom konaní je povinný naplniť ústavné právo účastníka zakotvené v článku 48 ods. 2 Ústavy SR a článku 6 vety prvej ods. 1 Dohovoru. Veci týkajúce sa organizácie práce súdu, jeho personálneho obsadenia, prekážok v práci na strane zamestnancov súdu, resp. sudcov toho-ktorého súdu, nie sú vecami, ktoré by mali vo vzťahu k sťažovateľom ako účastníkom konania akúkoľvek relevanciu. (...).

Vychádzajúc z ustálených kritérií, podľa ktorých je možné posudzovať primeranosť dĺžky konania a existenciu zbytočných prietahov sťažovatelia poukazujú na to, že vec, ktorá je predmetom konania, je bežnou súčasťou agendy súdov a ako už bolo uvedené, po skončení konania o neplatnosť zmluvy, ktorou nadobudli byt, o vypratanie ktorého v konaní 29 C 239/99 ide, sa javí byť skutkovo aj právne jednoduchá. Ani samotný odporca netvrdí, že by sťažovatelia akokoľvek prispeli k neprimeranej dĺžke konania alebo, že by oni sami

spôsobovali v ňom zbytočné prietahy. Je to teda postup odporcu, ktorý sa v celom rozsahu podieľa na dĺžke konania a zbytočných prietahov v ňom.

Sťažovatelia poukazujú na vyššie uvedené skutočnosti, v celom rozsahu zotrávajú na svojej sťažnosti.“

4. Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov“ garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 Dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie veci v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98).

Judikatúra ústavného súdu a ESLP sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. právo na prerokovanie veci v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

4.1. Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že predmetom posúdenia je občianskoprávne konanie (vo veci vypratania nehnuteľnosti), ktoré sa začalo 26. mája 1999, teda pred skoro piatimi rokmi, a nie je k dnešnému dňu skončené na súde prvého stupňa. Vzhľadom na v zásade plynulý priebeh konania od nápadu veci po prerušenie konania uznesením zo 16. júna 2000 považoval ústavný súd za dôvodné a účelné zaoberať sa (posudzovať) obdobím po 24. apríli 2002 (t. j. po právoplatnosti rozsudku vo veci sp. zn. 20 C 1287/99), tak ako to sťažovatelia navrhli vo svojej sťažnosti a aj v stanovisku k vyjadreniu okresného súdu.

4.2. Ústavný súd nezistil žiadnu okolnosť (skutkovú, právnu alebo procesnú prekážku), na základe ktorej - samostatne alebo v spojení s inými - by mohol predmetnú vec vrátane konania o nej posúdiť ako zložitú. Rozhodovanie o žalobe o vypratanie bytu s prihliadnutím na možnosť využitia výsledkov konania vo veci sp. zn. 20 C 1287/99 (zamietnutý návrh na vyslovenie neplatnosti kúpnej zmluvy k predmetnému bytu) nekvalifikuje ústavný súd ako vec právne a fakticky zložitú.

Pri posudzovaní správania sťažovateľov v posudzovanom konaní (riadna účasť na pojednávaniach, aktívny prístup k plynulosti konania dokumentovaný urgovaním termínov pojednávania, promptná odpoveď na vyjadrenie žalovaných) ústavný súd nezistil žiadne relevantné skutočnosti, ktoré by bolo potrebné pripísať na ich ťarchu pri posudzovaní vplyvu ich správania na dĺžku konania v predmetnej veci.

Ústavný súd je toho názoru, že uvedená dĺžka konania nebola závislá od zložitosti občianskoprávneho sporu vedeného v konaní pred okresným súdom a nebola ani vyvolaná správaním sťažovateľov.

4.3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej veci, pričom zbytočné prietahy v konaní posudzoval ako celok s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu.

Sťažovatelia sa domáhali „vyslovenia neprimeranosti dĺžky konania a existencie zbytočných prietahov v období od 24. 4. 2002 až doposiaľ...“.

Ako ústavný súd už vyššie konštatoval (body 4.1, 4.2), konanie v predmetnej právne a fakticky nenáročnej veci od jej nápadu na okresný súd (26. mája 1999) až do prerušenia konania (16. júna 2000) prebiehalo plynulo.

Samotné prerušenie konania bolo vyvolané nutnosťou počkať na výsledok sporu vo veci sp. zn. 20 C 1287/99 (týkajúcej sa tých istých účastníkov a aj objektu sporu - bytu na ulici Slobody 24 v Košiciach) ako právne významnú skutočnosť pre rozhodnutie vo veci samej. Nečinnosť okresného súdu (zistoval iba stav konania vo veci sp. zn. 20 C 1287/99)

v čase prerušenia konania nekvalifikuje ústavný súd z uvedeného dôvodu ako priet'ah v konaní spôsobený okresným súdom (teda ako zbytočný priet'ah), hoci jeho trvanie (skoro dva a pol roka) významnou mierou predĺžilo doterajšiu dĺžku predmetného konania.

Pri posudzovaní sťažovateľmi označenej doby (po nadobudnutí právoplatnosti rozsudku vo veci sp. zn. 20 C 1287/99, t. j. po 24. apríli 2002) ústavný súd zistil viacero období nečinnosti okresného súdu (resp. činnosti nesmerujúcej k rozhodnutiu v merite veci):

- od 24. apríla 2002 do 8. apríla 2003 (neuskutočnené pojednávanie pre chorobu zákonnej sudkyne) v trvaní vyše 11 mesiacov, počas ktorého zákonná sudkyňa vydala príkaz na pripojenie súdneho spisu sp. zn. 20 C 1287/99 a vytýčila termín pojednávania,
- od 8. apríla 2003 do 12. januára 2004 (predvolanie na pojednávanie) v trvaní vyše 9 mesiacov, počas ktorého zákonná sudkyňa vyzvala žalovanú č. 2 na predloženie dôkazov o jej zdravotných ťažkostiach (30. júla 2003) a oznámila (30. septembra 2003), že končí s aktívnou sudcovskou činnosťou.

Celé vyššie analyzované obdobie (od 24. apríla 2002 do 12. januára 2004) v trvaní takmer 21 mesiacov kvalifikuje ústavný súd ako obdobie, v ktorom okresný súd nezameral svoju činnosť na vykonanie úkonov smerujúcich k rozhodnutiu v merite veci.

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu právo zaručené podľa čl. 48 ods. 2 ústavy sa môže realizovať len prostredníctvom takého konania (činnosti) súdov, ktoré smeruje k odstráneniu právnej neistoty, kvôli ktorej sa občan obrátil na orgán súdnej moci.

Obranu okresného súdu spočívajúcu vo vysokom nápade vecí a v personálnych problémoch ako dôvodu, ktorý by mal byť objektívnou príčinou spôsobujúcu priet'ahy v konaní, ústavný súd neakceptoval. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. II. ÚS 48/96, II. ÚS 18/98, II. ÚS 52/99) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na

zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a v konečnom dôsledku nezjavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné priet'ahy v súdnom konaní.

Vychádzajúc z dôvodov vyššie uvedených (hodnotenie podľa kritéria zložitosti veci), z platnej právnej úpravy a z postupu súdu (organizovania jeho procesného postupu) v predmetnom občianskoprávnom súdnom konaní nemožno hodnotiť postup okresného súdu v posudzovanej veci ako postup, ktorý by zodpovedal ústavou priznanému právu na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov (resp. Dohovorom priznanému právu na prerokovanie záležitosti v primeranej lehote) a príslušným ustanoveniam Občianskeho súdneho poriadku, čo je nevyhnutým predpokladom spoločensky efektívneho, t. j. rýchleho a účinného poskytnutia právnej ochrany.

Vyššie uvedený postup okresného súdu spôsobujúci zdĺhavosť namietaného konania nevykazoval podľa názoru ústavného súdu znaky plynulého a efektívneho konania a bol teda konaním so zbytočnými priet'ahmi.

4.4. Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie práva sťažovateľov na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na prerokovanie veci v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1.

5. V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľom ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 2 prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných priet'ahov.

6. Ústavný súd môže priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadost'učinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch (čl. 127 ods. 2 ústavy, § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde).

6.1. Sťažovatelia požadovali pre každého samostatne priznať primerané finančné zadostučinenie vo výške 50 000 Sk, a to z dôvodov uvedených v bode 3 I. časti tohto odôvodnenia.

6.2. Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na prerokovanie v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru nie je dostatočným zadostučinením pre sťažovateľov. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať im každému zvlášť aj finančné zadostučinenie podľa cit. ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľov (pozri body 4.1 až 4.3 tejto časti) považuje za primerané vo výške 20 000 Sk pre každého sťažovateľa.

6.3. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadostučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených skutočností ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 3.

7. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Úspešným sťažovateľom vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátkou. Advokátka vykonala tri úkony právnych služieb, a to prevzatie a prípravu zastupovania, písomné podanie (sťažnosť) z 12. novembra 2003 a stanovisko z 9. februára 2004 k vyjadreniu okresného súdu (prvé 2 úkony vykonala v roku 2003 a tretí úkon v roku 2004). Odmena určená podľa § 13 ods. 8 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“) z výpočtového základu (§ 1 ods. 2 vyhlášky) 12 811 Sk vo

výške 1/3 predstavuje 4 270 Sk za jeden úkon v roku 2003 a 4 540 Sk v roku 2004 (výpočtový základ 13 602 Sk). Základná sadzba tarifnej odmeny bola však znížená o 20 %, pretože išlo o spoločné úkony pri zastupovaní „dvoch alebo viacerých osôb“ (§ 17 ods. 2 vyhlášky), t. j. na sumu 3 416 Sk za jeden úkon v roku 2003, resp. 3 632 Sk v roku 2004. Celkové trovy za tri úkony spolu s režijným paušálom ku každému úkonu (128 Sk v roku 2003 a 136 Sk v roku 2004 v zmysle § 19 ods. 3 vyhlášky a uznesení Predsedníctva Slovenskej advokátskej komory) predstavujú sumu 7 088 Sk v roku 2003 a sumu 3 768 Sk v roku 2004 za každého sťažovateľa. Spolu u všetkých sťažovateľov predstavuje táto náhrada trov sumu 21 968 Sk po zaokrúhlení (§ 25 vyhlášky) sumu 21 970 Sk. Z týchto dôvodov ústavný súd preto v tejto časti rozhodol tak, ako to je uvedené pod bodom 4 výroku tohto rozhodnutia.

8. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. marca 2004